

Københavns Universitet

Kvægbrugets økonomiske situation

Pedersen, Michael Friis

Publication date:
2015

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Pedersen, M. F., (2015). Kvægbrugets økonomiske situation, 7 s., IFRO Udredning, Nr. 2015/36

IFRO Udredning

Kvægbrugets økonomiske situation

Michael Friis Pedersen

IFRO Udredning 2015 / 36

Kvægbrugets økonomiske situation

Forfattere: Michael Friis Pedersen

Udarbejdet for Miljø- og Fødevareministeriet i henhold til aftale mellem Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri om forskningsbaseret myndighedsberedskab.

Udgivet oktober 2015

Se flere myndighedsaftalte udredninger på www.ifro.ku.dk/publikationer/ifro_serier/udredninger/

Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg
www.ifro.ku.dk

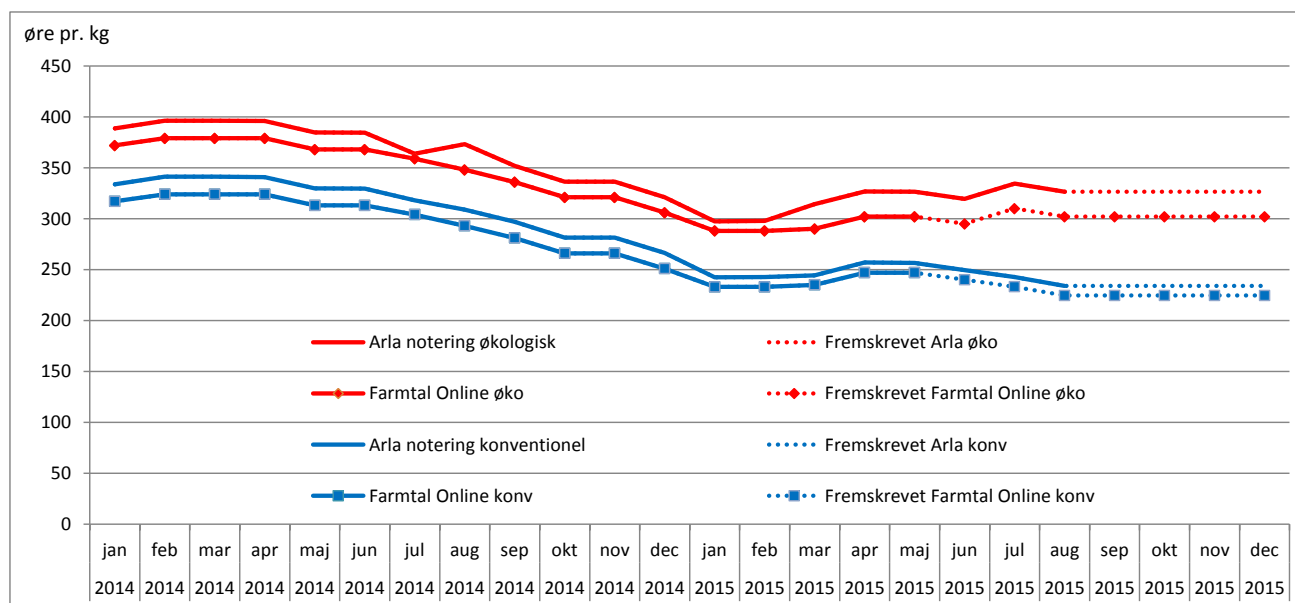
Kvægbrugets økonomiske situation

Danske mælkeproducenter er aktuelt i økonomiske vanskeligheder. Dette notat har på anmodning fra Miljø- og Fødevarerministeriet til formål at give et kort og aktuelt overblik over situationen ud fra tilgængelige kilder og fortolkning af eksisterende analyser. Notatet har følgende indhold:

- Analyse af den seneste tids pris- og produktionsudvikling
- Vurdering af betydning for mælkeproducenternes indkomster
- Indblik i mælkeproducenternes gældsforhold
- Redegørelse for internationale prognoser for fremtidig mælkepris

Pris- og produktionsudvikling:

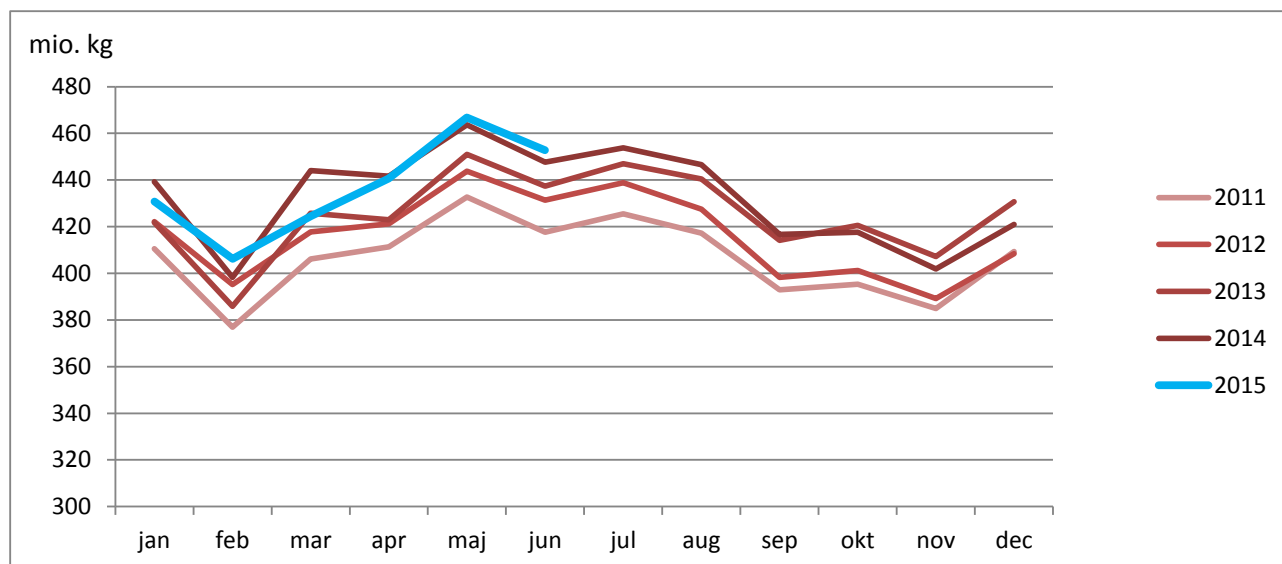
Mælkeprisen for konventionel mælk er faldet stødt siden den rekord høje pris i februar og marts 2014. Med udgangspunkt i Arla noteringen er mælkeprisen for konventionel mælk faldet fra 341,2 øre/kg i marts 2014 til 234,1 øre/kg i august 2015 (Figur 1). Dette er et fald på 31 %. Arla noteringen er typisk højere end den pris mælkeproducenten modtager pga. korrektion for tillæg og fradrag i prisen. Farmtal Online prisen er også vist i Figur 1, idet den bedre illustrerer det faktiske prisniveau som mælkeproducenterne modtager.

Figur 1: Udviklingen i danske mælkepriser. Kilder: Arla Foods, Farmtal Online

Baggrunden for prisudviklingen er kompleks, men bl.a. affødt af det russiske importforbud og ændringer i Kinas importmønster. Der spekuleres også over evt. prisefekt af øget udbud som følge af ophøret af EU's mælkekvoteordning i april 2015. Mens det er naturligt at forvente en effekt på prisen i nedadgående retning, hvis udbuddet øges, er det endnu for tidligt at sige noget om, hvor stor denne effekt er.

Den lave mælkepris, der er konstateret omkring kvotens ophør, kan i sig selv være med til at begrænse den mængdemæssige effekt af, at kvoten er ophørt, på kort sigt. Omvendt er der biologiske lags i mælkeproduktionen som gør at øgede mælkeindvejning i visse EU lande (European Milk Market Observatory) måske hænger sammen med de høje priser mælkeproducenterne oplevede i 2013/2014, mere end ophøret af kvoten, idet kvoten ikke var en begrænsende faktor alle disse steder i EU frem til april 2015.

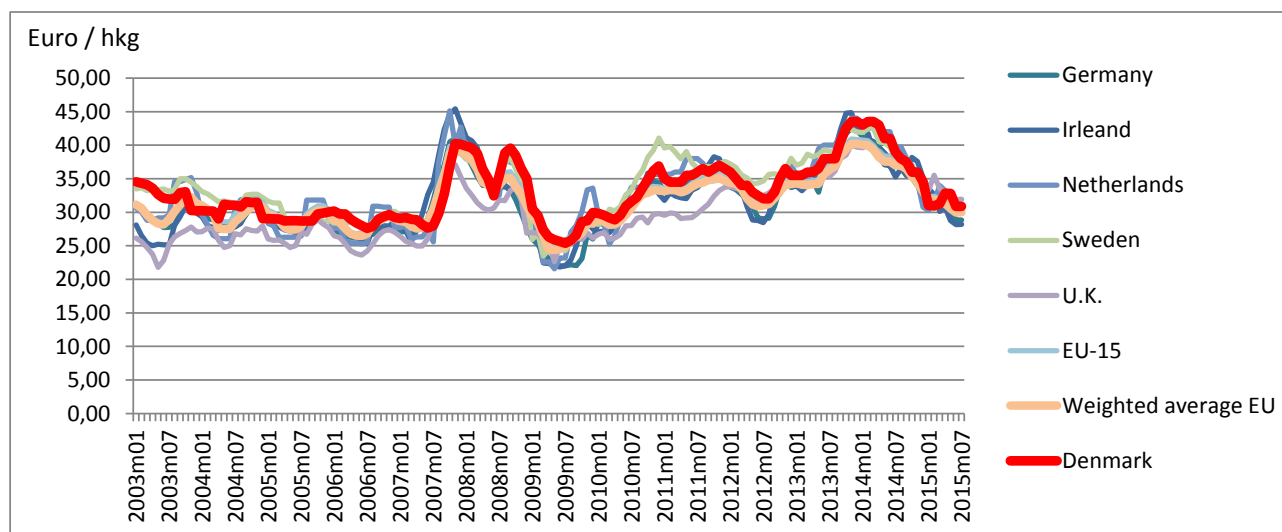
Figur 2: Udviklingen i mælkeindvejning i Danmark måned for måned, 2011 – 2015. Kilde: DST*, ANI71

I Danmark lå produktionen i perioden januar til maj 2015 en anelse under samme periode sidste år. Det er særligt marts måned der ligger under (Figur 2), hvilket kan hænge sammen med opbremsning i produktionen for at undgå eller begrænse superafgift for overskridelse af kvoten. Den europæiske produktion ligger til sammenligning en anelse (0,2 %) over samme periode sidste år (European Milk Market Observatory), hvorfor evt. priseffekt af kvotens ophør pt. vurderes at være marginal og meget vanskelig at adskille fra andre faktorer med indflydelse på prisen. Foreløbige tal for juni viser en yderligere stigning i den danske mælkeindvejning i forhold til samme tid sidste år.

Den danske prisudvikling følger den Europæiske udvikling tæt (Figur 3). Der er en svag tendens til, at den danske prisudvikling er en smule forsinket i forhold til EU gennemsnittet og at de danske priser ligger en anelse over det Europæiske gennemsnit. Dog ligger den danske pris, år til dato på niveau med EU-15 gennemsnittet og 50 eurocent pr. hkg over det vægtede EU gennemsnit.

I indkomstprognosen for mælkeproducenter i Landbruget Økonomi 2014, var der regnet med et prisfald på mælk fra 2,94 kr./kg i 2014 til 2,53 kr./kg i 2015 for konventionel mælk. Hvis det aktuelle

prisniveau holder året ud vil den faktiske pris blive på ca. 2,33 kr./kg og altså ca. 8 % under den pris der var forudsat i indkomstprognosen for konventionelle mælkeproducenter.

Figur 3: Prisudviklingen i den danske mælkepris, samt udvalgte EU lande. Kilde: European Milk Market Observatory.

Økologiske mælkepriser

Arla Foods har hævet deres økologitillæg to gange i 2015, først fra 55 øre/kg til 69,9 øre/kg i marts måned og så til 92,3 øre/kg i juli måned. Dette har i afbødet faldet i mælkeprisen væsentligt for de økologiske mælkeproducenter. Der er ikke umiddelbar adgang til information om mindre økologiske mejeriers mælkepriser, disse kan dog afvige fra Arla Foods priser. I det følgende forudsættes prisudviklingen for økologiske mælkeproducenter at følge Arla Foods økologiske pris omend det reelle billede kan afvige.

I indkomst prognosen for økologiske mælkeproducenter var der forudsat et tilsvarende fald i mælkeprisen, fra 3,49 kr./kg i 2014 til 3,08 kr./kg i 2015. Hvis den aktuelle pris holder året ud for de økologiske mælkeproducenter forventes gennemsnitsprisen for 2015 at blive på ca. 3,11 kr./kg og altså ca. 1 % over den pris der var forudsat i indkomstprognosen for økologiske mælkeproducenter. Samlet set ventes den konventionelle mælkepris i 2015 at være ca. 21 % under prisen i 2014, mens den økologiske pris i 2015 ventes at være ca. 11 % under prisen i 2014.

Udviklingen i mælkeproducenternes indkomst

IFRO er blevet bedt om et skøn for mælkeproducenternes indkomst i 2015. Dette skøn baseres afsnittet om usikkerhed i Landbrugets Økonomi 2014 og opdaterede forventninger til årets gennemsnitspriser. Dette skøn er behæftet med stor usikkerhed. I december 2015 offentliggøres Landbrugets Økonomi 2015, hvor forudsætningerne for skønnene vil være væsentligt bedre.

Det vurderes, at konventionelle mælkeproducenter som følge af prisudviklingen kan se frem til et driftsresultat der er ca. 400 t.kr. dårligere end forventet i Landbrugets Økonomi 2014 og ca. 1.3 mio. kr. dårligere end resultatet for 2014. Der er erfaringsmæssigt stor spredning i resultaterne blandt gruppen af mælkeproducenter, men med de aktuelle prisforhold må det forventes at en meget stor andel af de konventionelle mælkeproducenter vil få underskud på driften i 2015. Dermed tegner resultatet til at blive det dårligste siden 2010. Årerne 2009 og 2010 var til sammenligning meget dårlige år for danske mælkeproducenter.

Driftsresultat for konventionelle malkekvægbedrifter med 2 helårsarbejdere og derover, 1.000 kr. pr. bedrift

	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015*	2015**
Driftsresultat før aflønning af brugerfamilien	-761	-339	7	-13	639	1.240	328	-66
Arbejdsvederlag til brugerfamilien	505	503	494	525	525	532	539	539
Driftsresultat efter aflønning af brugerfamilien	-1.266	-842	-486	-538	114	708	-211	-605
Antal bedrifter	2.431	2.362	2.133	2.329	2.198	2.060	2.032	2.032
Jordbrugsareal, ultimo, ha	168	170	150	169	176	182	195	195
Heraf i selveje, ha	125	123	111	120	127	132	141	141
Antal malkekøer, ultimo	180	183	182	203	210	218	236	236
Antal helårsarbejdere pr. bedrift	3,56	3,52	3,44	3,73	3,98	4,07	4,20	4,20

* Prognose Landbrugets Økonomi 2014 (december). Tabellen er baseret på Landbrugets Økonomi 2014.

** Justeret prognose pba. faktisk prisudvikling år til dato og aktuelt prisniveau året ud

Økologiske mælkeproducenter kan også se frem til en væsentlig reduktion i indkomsten i 2015, men på grund af stigende økologitillæg bliver det formentlig ikke et større fald end forventet i Landbrugets Økonomi 2014. Faktisk kan økologiske mælkeproducenter gå hen og få et resultat der er 45 t.kr. bedre end forventet, dette er dog stadig et resultat der er ca. 668 t.kr. dårligere end 2014.

Driftsresultat for økologiske malkekvægbedrifter med 2 helårsarbejdere og derover, 1.000 kr. pr. bedrift

	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015*	2015**
Driftsresultat før aflønning af brugerfamilien	-508	-82	225	160	561	1.071	358	403
Arbejdsvederlag til brugerfamilien	472	506	493	509	477	483	490	490
Driftsresultat efter aflønning af brugerfamilien	-980	-588	-267	-349	85	588	-132	-87
Antal bedrifter	322	319	292	321	304	285	282	282
Jordbrugsareal, ultimo, ha	195	217	222	225	235	244	261	261
Heraf i selveje, ha	129	126	136	135	152	158	170	170
Antal malkekøer, ultimo	155	161	170	180	179	187	201	201
Antal helårsarbejdere pr. bedrift	3,42	3,64	3,88	3,88	4,00	4,10	4,24	4,24

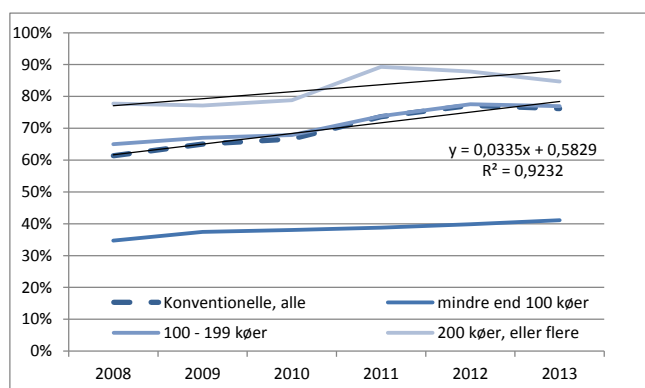
* Prognose Landbrugets Økonomi 2014 (december). Tabellen er baseret på Landbrugets Økonomi 2014.

** Justeret prognose pba. faktisk prisudvikling år til dato og aktuelt prisniveau året ud

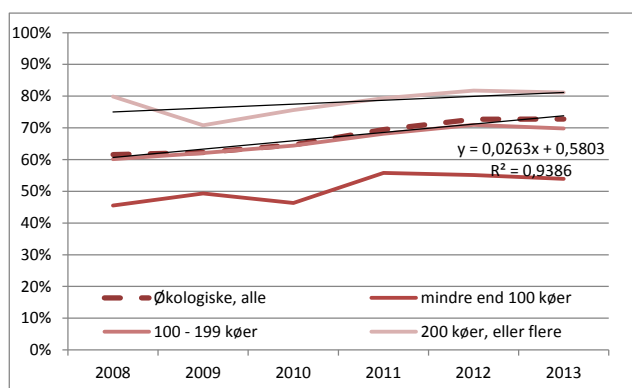
Mælkeproducenternes gældsforhold

Danske mælkeproducenter er højt forgældede, særligt er de store bedrifter der udvidede op til finanskrisen i mange tilfælde i en uholdbar situation vedr. gælden.

Figur 4a og 4b viser udviklingen i gældsprocenten for konventionelle og økologiske mælkeproducenter fra 2008 til 2013 ud fra DST's regnskabsstatistik. Figurene viser en svag tendens til stigende gældsprocenter over tid og en stærk tendens til stigende gældsprocenter med stigende størrelse på bedriften. Det svage fald i den gennemsnitlige gældsprocent for gruppe af store konventionelle bedrifter fra 2011 til 2013 kan dels skyldes relativ god indtjening i disse år og dels at nogle af de mest forgældede bedrifter er blevet afviklet med tab for kreditorerne. Den reelle udvikling over tid kan for enkelte producenter være stærkere end den fremgår af statistikken pga. ændringer i regnskabspraksis vedr. vurdering af aktiverne. Gældsprocenten (gælden / aktiverne (minus forpagtede værdier)) er ofte steget voldsomt, som følge af at aktiverne (især jorden men også f.eks. mælkekvote) er faldet voldsomt i værdi. Hvis man f.eks. havde en gældsprocent på 50 % og aktiverne så pludselig falder med 35 % betyder det (alt andet lige) at gældsprocenten ændrer sig til 77 %.

Figur 4 a: Gældsprocent, konv. mælkeproducenter
Kilde: DST, JORD2

Figur 4 b: Gældsprocent, øko. mælkeproducenter

Markedsrenterne har været lave som følge af den finansielle krise, hvilket har haft en væsentlig positiv påvirkning af indkomsten i dansk landbrug og i dansk mælkeproduktion de seneste år. Men en anden tendens i de finansielle markeder har været de finansielle institutioners behov for at polstre sig finansielt, hvilket bl.a. har medført store stigninger i administrationsbidragene på realkreditgæld, især for kunder med høje gældsprocenter. For bankgæld har mønsteret været det samme. Samlet set er forskellen på den pris en kunde med lav gældsprocent og en kunde med høj gældsprocent skal betale, blevet væsentligt større, som følge af finanskrisen. Samtidig er gældsprocenterne for danske mælkeproducenter steget pga. fald i aktivernes værdi og for en del mælkeproducenters vedkommende også tab på finansielle instrumenter (især rente SWAP).

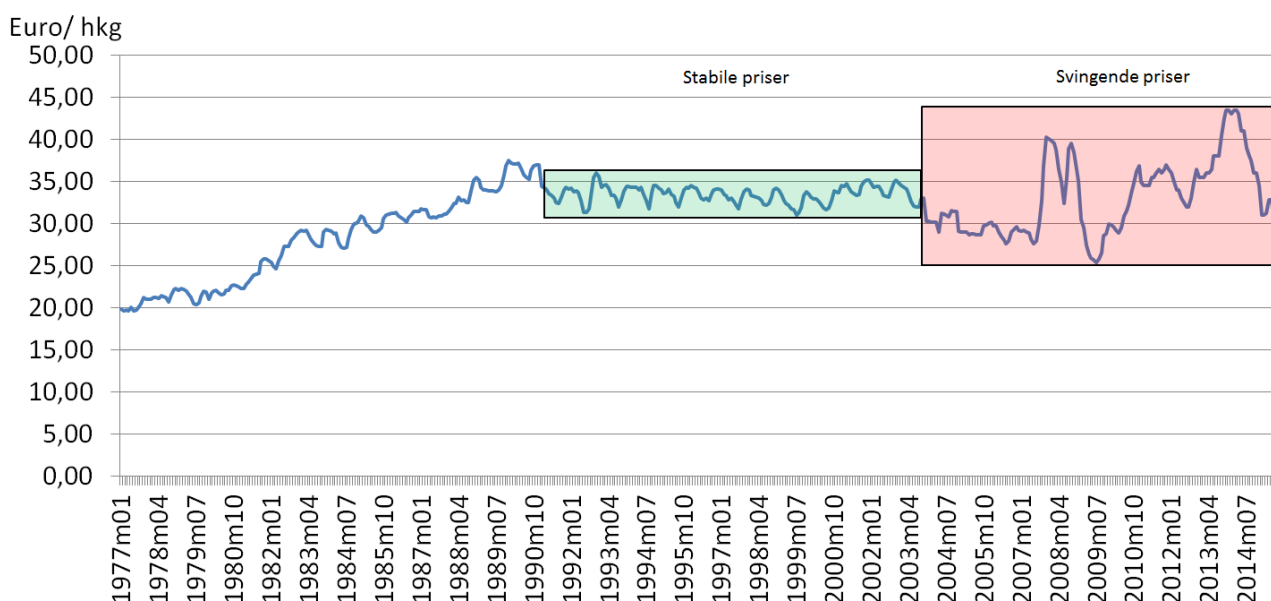
Mange mælkeproducenter har lån med afdragsfrihed, hvor afdragene netop er begyndt eller begynder de kommende år. Dette vil udfordre likviditeten yderligere for mange danske mælkeproducenter.

Fremtidsudsigterne for mælkeprisen

Meget tyder på, at de store udsving, der har været i mælkeprisen siden 2007, er kommet for at blive. Det betyder, at det er sandsynligt, at mælkeprisen vil stige fra det aktuelt lave niveau, men også, at vi igen vil se lave mælkepriser inden for en relativ kort årrække.

Hvis man ser på udviklingen i nominelle mælkepriser var prisen meget stabil i 1990'erne og i 2000'erne frem til 2007. Hvis man sammenligner prisniveauet i for perioden september 1991 til august 2004 med perioden september 2004 til august 2015 (Figur 5) er prisniveauet næsten det samme, mens udsvingene i mælkeprisen (målt som standardafvigelsen) er mere end tre gange højere i den seneste periode.

Grundet danske mælkeproducenters gældssituation, der er værre end andre landes, er danske mælkeproducenter dårligt gearet til at håndtere de svingende priser sammenlignet med mælkeproducenter i andre lande.

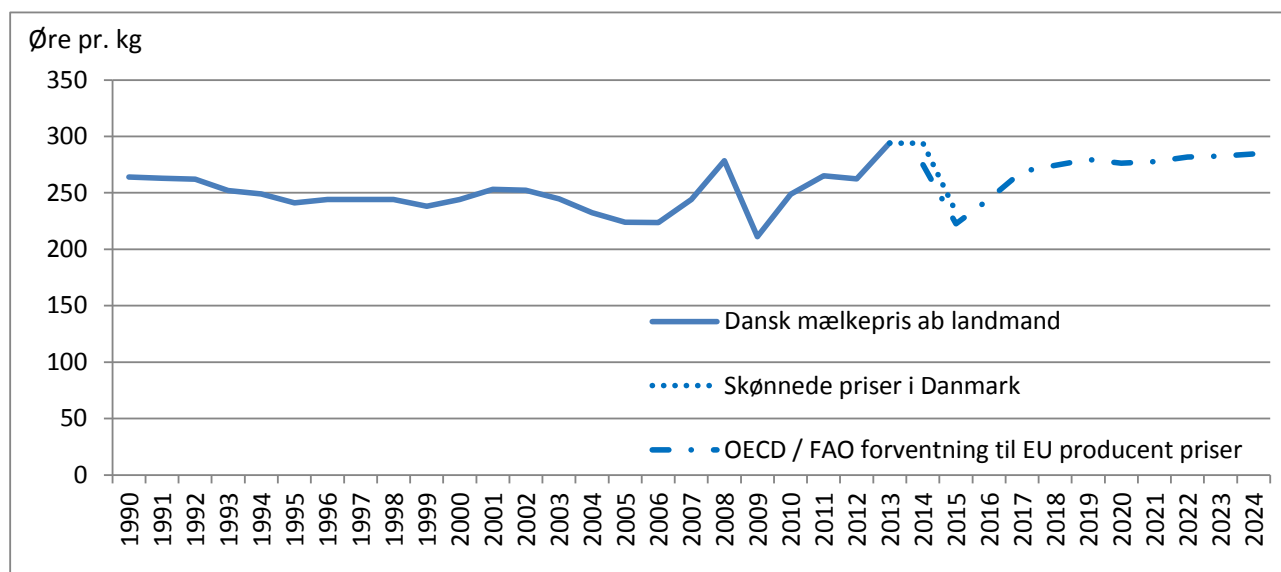

Figur 5: Udviklingen i den danske mælkepris. Kilde: European Milk Market Observatory

Fremtidsudsigterne for mælkeprisen kan bedst beskrives som usikre. OECD-FAO's Agricultural Outlook 2015-2024, der bygger på en række modeller fra flere lande, giver et bud på den fremtidige prisudvikling for en række landbrugsprodukter, herunder mælk.

Forventningen til mælkeprisen er et svagt fald i realpriser og en svag stigning i de nominelle priser. Prisforventningerne bygger på "normale" produktions og markedsforhold. Over en tiårig periode vil der ske ting der afviger fra det normale mønster, hvorfor priserne både kan blive væsentligt lavere og væsentligt højere end fremskrivningerne. Man vil sandsynligvis komme til at se afvigelser i begge retninger inden for en tiårig periode.

Prisniveauerne for mælk i 2013 og 2014 ventes ikke at komme tilbage under normale forhold, men den nominelle pris ventes at stige i løbet af 2016 sådan at prisen i 2017 når op på niveau med prisen i 2012 (Figur 6).

Figur 6: Prisudvikling og fremskrivning. Kilde DST, ANI7, OECD-FAO og egne beregninger

Referencer:

Arla Foods: <http://www.arlafoods.dk/ejere/arlapris/2015/>

DST: <http://www.statistikbanken.dk/> ANI7, ANI71, JORD 2

DST*: <http://www.statistikbanken.dk/> ANI71, suppleret med foreløbigt tal for juni 2015.

European Milk Market Observatory: <http://ec.europa.eu/agriculture/milk-market-observatory/>
 Europa Kommissionen, DG AGRI.

Farmtal Online: <https://farmtalonline.dlbr.dk/Navigation/NavigationTree.aspx>

Landbrugets Økonomi 2014: Vidø, E., Schou, J. S., & Zobbe, H. (red.) (2014). Landbrugets økonomi 2014. København: Institut for Fødevarer og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet. (Landbrugets økonomi, Vol. 2014).
http://curis.ku.dk/ws/files/135192971/Landbrugets_ekonomi_2014.pdf

OECD-FAO Agricultural Outlook 2015: http://www.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/oecd-fao-agricultural-outlook-2015/dairy_agr_outlook-2015-11-en